

Tony Castle. *The Pastoral Handbook*. London 1986.

Nakładem wydawnictwa Cassell Ltd. w 1986 r. ukazała się w Londynie książka *The Pastoral Handbook* pod redakcją Toniego Castle'a. Jest to podręcznik duszpasterski. Pomysł powstania tej publikacji wyrósł z artykułu zamieszczonego w „Catholic Herald”, jednym z najpoczytniejszych czasopism katolickich w Wielkiej Brytanii. Wskazywano w nim na potrzebę opracowania poradnika zawierającego „wszystko, co trzeba wiedzieć, aby kierować parafią” W przygotowaniu omawianej pozycji wzięło udział ponad pięćdziesięciu specjalistów z różnych dziedzin nauki, przez co poradnik ten obok swej praktyczności nabrał również w tym wypadku cechy, jaką jest fachowość.

Jak wynika ze wstępu, książka jest adresowana do szerokiego kręgu odbiorców, nie jest to więc publikacja przeznaczona jedynie dla duchowieństwa, ale również i dla osób świeckich, które chciałyby włączyć się w działalność swojej parafii.

Recenzowany podręcznik jest podzielony na cztery poszerzające swój zakres tematyczny części, w których redaktor nie ogranicza się jedynie do zagadnień związanych z działalnością parafii, ale od osoby proboszcza parafii, poprzez sprawy związane z działalnością kościoła diecezjalnego i powszechnego, przechodzi aż do Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

W pierwszej, najobszerniejszej części czytelnik zapoznaje się z problematyką życia i działalności parafii. Po przedstawieniu w kontekście teologicznym, historycznym i prawnym roli duszpasterza w życiu parafii oraz jego obowiązków i zadań, Castle wskazuje na potrzebę koordynacji działań duszpasterza z całą wspólnotą, w sposób szczególny uosobioną w radzie parafialnej oraz różnych wspólnotach, grupach i organizacjach współpracujących z duszpasterzem w tworzeniu właściwego oblicza wspólnoty parafialnej. Autor, po przedstawieniu zagadnień strukturalnych i organizacyjnych, przechodzi do liturgii parafialnej. Tu również prezentowana tematyka nie zawęży się jedynie do prawd oczywistych, z którymi można zapoznać się w innych podręcznikach, ale sięga głębiej, wskazując m.in. na znaczenie środków audiowizualnych w percepcji i zrozumieniu działań liturgicznych. Autor zdaje sobie sprawę z konieczności nieustannej formacji intelektualnej i duchowej zarówno poszczególnych parafian, jak i całych

rodzin. Dlatego też osobne miejsce zostało poświęcone na przedstawienie różnych form liturgii zarówno dla dzieci, młodzieży, jak i osób dorosłych oraz – przynajmniej skrótowo – scharakteryzowanie 13 form duszpasterstwa specjalnego – od opieki duszpasterskiej nad chorymi, więźniami i wdowami po duszpasterstwo osób uzależnionych od różnych współczesnych nałogów oraz ich rodzin. Autor mocno podkreśla złożoność i wieloaspektowość tak ważnego działu pastoralnej działalności Kościoła, jakim jest duszpasterstwo rodzin. Biorąc więc pod uwagę znaczenie rodziny we współczesnym świecie, a tym bardziej w duszpasterstwie, Castle nie pozostawił problematyki Kościoła domowego tylko i wyłącznie w obrębie spraw duchowych, ale zajął się również aspektami prawnymi małżeństwa i rodziny zarówno na gruncie prawa kościelnego, jak i cywilnego, krajowego i międzynarodowego.

Prawidłowa działalność parafii jako wspólnoty jest ściśle związana z wymianą informacji, dlatego też w osobnym paragrafie zostały omówione różne sposoby komunikacji liderów parafialnych ze wspólnotą. Nie omieszkał przy tym podkreślić znaczenia biuletynów parafialnych, lokalnej prasy, rozgłośni radiowych czy stacji telewizyjnych. Ponieważ życie parafialne ma również swój wymiar materialny, dlatego oddzielnie omówiono problemy związane z zagospodarowaniem parafialnej własności.

Treść drugiej części podręcznika wyraźnie wskazuje, że autor doskonale zdaje sobie sprawę z sytuacji Kościoła katolickiego w Wielkiej Brytanii, który jest w mniejszości w stosunku do Kościoła anglikańskiego, a nawet niektórych Kościołów protestanckich. Sytuacja ta sprawia, że niezbędna jest współpraca z innymi wyznaniem chrześcijańskimi w dziele skutecznego głoszenia Dobrej Nowiny. Dlatego nie bez znaczenia wydaje się fakt, że autor poszerza swój zakres zainteresowań i przedstawia strukturę organizacyjną Kościoła katolickiego, anglikańskiego i niektórych Kościołów chrześcijańskich.

Związek każdego chrześcijanina z Mistycznym Ciałem Chrystusa jest tak ważny, że informacje dotyczące Kościoła Powszechnego i jego ekumenicznej współpracy z innymi kościołami Castle postanowił zamieścić w osobnej części swego opracowania. Tu – obok najważniejszych wydarzeń z życia Kościoła – można znaleźć listę papieży, najważniejszych encyklik ostatniego stulecia, problematykę ekumeniczną, strukturę kurii i kongregacji rzymskich oraz historię i strukturę zarówno brytyjskiej, jak i światowej Rady Kościołów.

Ostatnia część omawianego podręcznika ukazuje Kościół na tle społeczeństwa. W praktyczny sposób autor podaje informacje, jak można uzyskać pomoc na rzecz parafii i poszczególnych parafian od członków parlamentu, służb odpowiedzialnych za opiekę socjalną i zdrowotną oraz różnych organizacji społecznych i politycznych zarówno o charakterze katolickim, jak i ponadwyznaniowym. Ta część jest zakończona tekstem Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

Książka Castle'a jawi się więc jako praktyczny poradnik łączący wiele użytecznych informacji, pomagających w kierowaniu parafią. Dzięki dobrze przygotowanym indeksom: rzeczowemu i alfabetycznemu z dużą łatwością dociera się do poszukiwanej tematyki. Niezwykle cennym ubogaceniem całej publikacji jest uzupełnienie tematyki poszczególnych paragrafów krótką bibliografią oraz nie spotykane gdzie indziej przeplatanie poszczególnych tematów wykazami adresów różnych wspólnot, organizacji zarówno kościelnych, jak i świeckich.

Aczkolwiek zwięzły charakter pracy nie pozwolił autorowi na obszernie omówienie tak rozległej tematyki, to jednak wydaje się, że zebrany w niej materiał stanowi cenne kompendium wiedzy o duszpasterstwie. Książka ta może więc stać się inspiracją dla polskich pastoralistów do przygotowania podobnej publikacji, uwzględniającej specyfikę duszpasterstwa polskiego.

Ks. Włodzimierz Pajak TChr